EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 30.8.2019
COM(2019) 405 final

2019/0184 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

Euroopa Liidu ja Valgevene Vabariigi vahelise viisade väljastamise lihtsustamise lepingu Euroopa Liidu nimel allkirjastamise kohta

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

2009. aasta mais toimunud idapartnerluse tippkohtumisel kinnitas EL veel kord oma poliitilist toetust viisanõude täielikule kaotamisele turvalises keskkonnas ja liikuvuse edendamisele, sõlmides idapartnerluse riikidega viisalihtsustus- ja tagasivõtulepingud. Kooskõlas ühise lähenemisviisiga ELi viisalihtsustuspoliitikale leppisid liikmesriigid 2005. aasta detsembris alaliste esindajate komitee tasandil kokku, et viisalihtsustuslepinguid ei sõlmita ilma tagasivõtulepinguta.

Selles kontekstis esitas komisjon 12. novembril 2010 nõukogule soovituse läbirääkimisjuhiste saamiseks, et pidada Valgevene Vabariigiga läbirääkimisi lühiajaliste viisade väljastamise lihtsustamist ja ebaseaduslikult riigis elavate isikute tagasivõtmist käsitlevate lepingute üle.

Pärast seda, kui nõukogu andis 28. veebruaril 2011 volituse,[1] alustati 12. juunil 2014 Brüsselis Valgevene Vabariigiga ametlikult läbirääkimisi.

Järgmised viis läbirääkimistevooru toimusid 24. novembril 2014 Minskis, 12. märtsil 2015 Brüsselis, 20. juunil 2017 Minskis, 11. oktoobril 2018 ja 26. märtsil 2019 Brüsselis. Pealäbirääkijad parafeerisid lepingu teksti 17. juunil 2019 e-kirjade vahetuse teel.

Vahepeal allkirjastasid Valgevene, Euroopa Liit ja seitse osalevat liikmesriiki (Bulgaaria, Rumeenia, Leedu, Poola, Ungari, Soome ja Läti) 13. oktoobril 2016 ühisdeklaratsiooni liikuvuspartnerluse kohta.

Alates 12. veebruarist 2017 on Euroopa Liidu kodanikud Valgevene Vabariigi territooriumile sisenemise ja seal kuni viiepäevase viibimise korral viisanõudest vabastatud, eeldusel et nad ületavad piiri Minski rahvusvahelises lennujaamas. 24. juulil 2018 pikendati viisavaba viibimise kestust samadel tingimustel 30 päevani. Kui riigis viibimine jääb vahemikku 30–90 päeva (180päevase ajavahemiku jooksul), kohaldatakse lepingut vastastikku.

Liikmesriike on läbirääkimiste kõikidel etappidel korrapäraselt teavitatud ja nendega asjaomastes nõukogu töörühmades nõu peetud. Lepingu teksti lõplik eelnõu saadeti viisatöörühmale ja kiideti 5. aprillil 2019 vaikiva nõusoleku menetluse teel üldiselt heaks.

17. aprillil 2019 saatis rände ja siseasjade peadirektoraadi peadirektor kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni esimehele kirja, millega teavitati Euroopa Parlamenti viisalihtsustus- ja tagasivõtulepingu üle toimunud läbirääkimiste lõppemisest. Kirjale oli lisatud mõlema lepingu eelnõu.

Lepingu sõlmimist käsitleva otsuse ettepanekus on esitatud lepingu praktiliseks kohaldamiseks vajalik sisekord. Selles on eelkõige sätestatud, et lepingu artikli 12 alusel moodustatud viisalihtsustuse ühiskomitees esindab liitu komisjon, keda abistavad liikmesriikide eksperdid.

Lisatud ettepanek on õiguslik vahend lepingu sõlmimiseks. Nõukogu otsustab kvalifitseeritud häälteenamusega.

2. LEPINGU EESMÄRK JA SISU

Euroopa Liidu ja Valgevene Vabariigi vahelise viisade väljastamise lihtsustamise lepingu (edaspidi „leping“) eesmärk on lihtsustada vastastikkuse põhimõtte alusel liidu ja Valgevene

[1] 2. märtsil 2015 muutis nõukogu läbirääkimisjuhiseid, et lisada lepingusse võimalus peatada diplomaatilise viisa nõudest loobumine rohkematel juhtudel kui need, mida on nimetatud peatamist käsitlevates standardsätetes, näiteks inimõiguste ja demokraatiaga seotud kaalutluste ning nõudest loobumise kuritarvitamise korral.

kodanikele selliste viisade väljastamist, mis annavad neile õiguse kavandatud viibimiseks riigis 180 päeva jooksul kuni 90 päeva.

Komisjon on seisukohal, et nõukogu läbirääkimisjuhistega seatud eesmärgid on saavutatud ja lepingu eelnõu on liidule vastuvõetav.

Lepingu lõpliku sisu võib kokku võtta järgmiselt.

– Põhimõtteliselt tuleb viisataotlejale viisa väljastamise või väljastamata jätmise otsus teha 10 kalendripäeva jooksul. Tähtaega võib pikendada kuni 30 kalendripäevani, kui juhtum vajab põhjalikumat uurimist. Kiireloomulistel juhtudel võib tähtaega lühendada kahe tööpäevani või veelgi lühema ajani. Reeglina pääseb viisataotleja taotluse esitamiseks vastuvõtule kahe nädala jooksul vastuvõtu taotlemise hetkest. Kiireloomulistel juhtudel saab vastuvõtuaja kohe või on võimalik esitada taotlus vastuvõtule tulemata.

– Euroopa Liidu ja Valgevene Vabariigi kodanike esitatavate taotluste menetlemise eest võetav viisatasu on 35 eurot. Selle tasu peavad tasuma kõik viisataotlejad. Viisatasu maksmisest on täielikult vabastatud järgmistesse kategooriatesse kuuluvad isikud: alla 12aastased lapsed, puudega isikud, lähisugulased, valitsuse tegevuses osalevate ametlike delegatsioonide liikmed, õpilased, üliõpilased ja kraadiõppurid, kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajad, humanitaarabiga seotud juhtumid ning teadus-, kultuuri-, kunsti- ja spordiüritustel osalejad;

– Kui lepinguosalised otsustavad teha koostööd välise teenuseosutajaga, et muu hulgas võtta vastu viisataotlusi, ei tohi välisele teenuseosutajale makstav tasu olla suurem kui 30 eurot. Lepinguosaliste kodanikel peab võimaluse korral (nt kui töökoormusega toimetulekuks ja lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks on piisavalt töötajaid) säilima võimalus esitada taotlus otse konsulaadis.

– Reisi eesmärgi tõendamiseks nõutavate dokumentide suhtes kohaldatakse lihtsustatud nõudeid järgmistesse kategooriatesse kuuluvate isikute puhul: lähisugulased, ettevõtjad, ametlike delegatsioonide liikmed, õpilased, üliõpilased ja kraadiõppurid, teadus-, kultuuri- ja spordiüritustel osalejad, ajakirjanikud, sõjaväelaste ja tsiviilisikute matmispaikade külastajad, kodanikuühiskonna esindajad, kutsealade esindajad, rahvusvahelisi kauba- ja reisijateveoteenuseid osutavad autojuhid, sõpruslinnade ametlikest vahetusprogrammidest osavõtjad ja meditsiinilistel põhjustel riiki külastavad isikud, rahvusvahelistel spordiüritustel osalevad isikud, rongide vagunite, külmutusvagunite ja vedurite personal ning ametlikes ELi piiriülestes koostööprogrammides osalejad. Loetletud kategooriatesse kuuluvatelt isikutelt võib reisi põhjuse tõendamiseks nõuda ainult käesolevas lepingus loetletud dokumente. Reeglina ei nõuta neilt muud liikmesriikide või Valgevene Vabariigi õigusaktidega ettenähtud põhjendust, kutset või kinnitust.

– Mitmekordse viisa väljastamise lihtsustatud kriteeriumid kehtivad ka järgmistesse kategooriatesse kuuluvatele isikutele:

(a) riigi ja piirkondlike valitsuste, parlamentide ja kohtute liikmed, ametlike delegatsioonide alalised liikmed, abikaasad ja lapsed, kes külastavad Valgevene Vabariigi territooriumil seaduslikult elavaid Euroopa Liidu kodanikke või liikmesriikide territooriumil seaduslikult elavaid Valgevene Vabariigi kodanikke või Euroopa Liidu kodanikke, kes elavad selle liikmesriigi territooriumil, mille kodanikud nad on, või Valgevene Vabariigi territooriumil elavaid Valgevene Vabariigi kodanikke: viieaastase kehtivusajaga mitmekordne viisa (või lühema kehtivusajaga, kui korrapärase reisimise kavatsus on selgelt piiritletud lühema ajavahemikuga, näiteks juhul, kui nende mandaadi või seaduslikult väljastatud elamisloa kehtivusaeg on lühem);

(b) teadus-, kultuuri-, ametlikes vahetus- või piiriülestes programmides, rahvusvahelistel spordiüritustel osalejad, ajakirjanikud, üliõpilased, ametlike delegatsioonide liikmed, kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajad, rahvusvahelisel näitusel, konverentsil, sümpoosionil, seminaril või muul samalaadsel üritusel osalevad kutsealade esindajad, autojuhid, kes osutavad rahvusvahelisi kauba- ja reisijateveoteenuseid, ning rongide personal ja isikud, kes peavad külastama riiki korrapäraselt meditsiinilistel põhjustel: üheaastase kehtivusajaga mitmekordne viisa;

(c) samad, punktis b nimetatud kategooriad: tuleks väljastada vähemalt kaheaastase ja maksimaalselt viieaastase kehtivusajaga viisa (tingimusel, et isik on kahe eelneva aasta jooksul nõuetekohaselt kasutanud üheaastase kehtivusajaga mitmekordset viisat, välja arvatud juhul, kui vajadus või kavatsus sageli reisida on selgelt piiritletud lühema ajavahemikuga).

– Euroopa Liidu ja Valgevene Vabariigi kodanikud, kes kasutavad kehtivat biomeetrilist diplomaatilist passi või kehtivat ELi reisiluba, on lühiajalise külastuse korral viisanõudest vabastatud. Komisjon esitas 2015. aasta aprillis Valgevene diplomaatiliste passide väljastamise süsteemi turvalisuse ja tervikluse esimese hinnangu, mis hõlmas ka passide turvaelemente. Väljastamise süsteemi peeti rahuldavaks. Valgevene diplomaatiliste passide turvalisust ei pidanud osa liikmesriike siiski piisavaks. Valgevene Vabariik teatas seejärel, et ta hakkab väljastama biomeetrilisi passe, mis vastavad Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni viimastele suunistele ja soovitustele, alates 2020. aasta algusest ning nõustus loobuma viisanõudest üksnes biomeetriliste diplomaatiliste passide puhul (lisanõue, mis puudus läbirääkimisjuhistes). Viimases, kuuendas läbirääkimistevoorus 26. märtsil 2019 esitas Valgevene Vabariik komisjonile ajakohastatud teabe passide väljastamise süsteemi ja nende passide tehniliste kirjelduste kohta ning kohustus edastama uue biomeetrilise passi näidise ja lõplikud tehnilised kirjeldused hiljemalt 2019. aasta oktoobriks. Sellest tulenevalt peab komisjon enne lepingu sõlmimist tegema Valgevene passide väljastamise süsteemi lõpliku hindamise, konsulteerides liikmesriikidega.

– Lõppsätted annavad lepinguosalistele võimaluse ükskõik millisel põhjusel lepingu täitmise täielikult või osaliselt peatada (nt viisanõudest loobumine diplomaatiliste biomeetriliste passide kasutajate puhul). Need sätted hõlmavad seepärast lepingu peatamise põhjusi, nagu mõne lepingu sätte (nt viisanõudest loobumine diplomaatilise passi kasutajate puhul (artikkel 10)) rikkumine või kuritarvitamine, inimõiguste ja demokraatiaga seotud kaalutlused (sellele on osutatud ka lepingu preambulis) ning koostöö puudumine tagasivõtmise valdkonnas ja/või tagasivõtulepingu ebarahuldav rakendamine.

– Lõppsätetes nähakse ka ette, et viisalihtsustusleping saab jõustuda alles tagasivõtulepingu jõustumise kuupäeval.

– Lepingu preambulis rõhutatakse, kui olulised on lepinguosaliste vahelise koostöö aluspõhimõtted ning kohustused ja vastutus, sealhulgas inimõiguste ja demokraatlike põhimõtete austamine, mis tulenevad asjakohastest rahvusvahelistest õigusaktidest, mis on nende suhtes siduvad.

– Protokollis sätestatakse nende liikmesriikide eriolukord, kes veel ei kohalda Schengeni *acquis*'d täielikult, ja volitatakse neid ühepoolselt tunnustama Valgevene Vabariigi kodanikele nende territooriumilt läbisõiduks väljastatud Schengeni viisasid vastavalt otsusele nr 565/2014/EL.

– Lepingule on lisatud ühisdeklaratsioon, milles käsitletakse reisidokumentidega seotud koostööd ning reisidokumentide turvalisusega seotud korrapärast teabevahetust.

– Lepingule on lisatud ühisdeklaratsioon lühiajalise viisa väljastamise menetlemist käsitleva teabe ja lühiajalise viisa taotlemisel esitatavate dokumentide ühtlustamise kohta.

– Taani, Ühendkuningriigi ja Iirimaa eriseisundit on kajastatud lepingu preambulis ja lepingule lisatud ühisdeklaratsioonides. Lepingule lisatud ühisdeklaratsioonis kajastatakse Islandi, Norra, Šveitsi ja Liechtensteini tihedat koostööd Schengeni *acquis*' rakendamisel, kohaldamisel ja edasiarendamisel[2].

– Lepingule on lisatud ühisdeklaratsioon, mis käsitleb konsulaartöötajaid, näitamaks, kui tähtsaks peavad lepinguosalised seda, et nende konsulaatides on piisavalt konsulaartöötajaid, eesmärgiga tagada lepingu tulemuslik rakendamine.

3. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Käesolev ettepanek esitatakse nõukogule, et ta annaks volitused allkirjastada leping.

Käesoleva ettepaneku õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 77 lõike 2 punkt a koostoimes artikli 218 lõikega 5.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Ei kohaldata.

• Proportsionaalsus

Käesolev ettepanek ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik, et saavutada seatud eesmärk: allkirjastada Valgevene ja liidu kodanikele viisade väljastamise lihtsustamist käsitlev rahvusvaheline leping.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanekuga ei kaasne ELi eelarvele lisakulusid.

5. JÄRELDUSED

Eespool nimetatut silmas pidades teeb komisjon ettepaneku, et nõukogu otsustab lepingu liidu nimel allkirjastada ja lubab nõukogu peasekretariaadil koostada allkirjastamise täielikud volitused.

[2] Pärast Ühendkuningriigi EList väljaastumist võib osutuda vajalikuks vaadata preambul ja Ühendkuningriigi olukorda käsitlev ühisdeklaratsioon uuesti läbi.

2019/0184 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

Euroopa Liidu ja Valgevene Vabariigi vahelise viisade väljastamise lihtsustamise lepingu Euroopa Liidu nimel allkirjastamise kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 77 lõike 2 punkti a koostoimes artikli 218 lõikega 5,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) 28. veebruaril 2011 andis nõukogu komisjonile volitused alustada Valgevene Vabariigiga läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Valgevene Vabariigi vahelise viisade väljastamise lihtsustamise lepingu (edaspidi „leping“) üle ja pidada samal ajal läbirääkimisi riigis ebaseaduslikult elavate isikute tagasivõtulepingu üle. Läbirääkimised viidi edukalt lõpule lepingu parafeerimisega 17. juunil 2019 e-kirjade vahetuse teel.

(2) 7. mai 2009. aasta idapartnerluse tippkohtumise deklaratsiooni raames deklareerisid liit ja partnerriigid oma poliitilist toetust viisanõude kaotamisele ohutus ja turvalises keskkonnas ning kinnitasid veel kord kavatsust võtta sobiva aja jooksul järkjärgulisi meetmeid, et saavutada oma kodanike jaoks viisavabadus.

(3) Lepingu eesmärk on lihtsustada vastastikkuse põhimõtte alusel liidu ja Valgevene kodanikele selliste viisade väljastamist, mis annavad neile õiguse kavandatud viibimiseks riigis 180 päeva jooksul kuni 90 päeva.

(4) Käesolev otsus kujutab endast nende Schengeni *acquis*’ sätete edasiarendamist, milles Ühendkuningriik ei osale vastavalt nõukogu 29. mai 2000. aasta otsusele 2000/365/EÜ (Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis*’ sätetes)[1]. Seetõttu ei osale Ühendkuningriik käesoleva otsuse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

(5) Käesolev otsus kujutab endast nende Schengeni *acquis*’ sätete edasiarendamist, milles Iirimaa ei osale vastavalt nõukogu 28. veebruari 2002. aasta otsusele 2002/192/EÜ (Iirimaa taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis*’ sätetes)[2]. Seetõttu ei osale Iirimaa käesoleva otsuse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

(6) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva otsuse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

---

[1] Nõukogu 29. mai 2000. aasta otsus 2000/365/EÜ Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis*’ sätetes (EÜT L 131, 1.6.2000, lk 43).

[2] Nõukogu 28. veebruari 2002. aasta otsus 2002/192/EÜ Iirimaa taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis*’ sätetes (EÜT L 64, 7.3.2002, lk 20).

(7) Seepärast tuleks leping liidu nimel allkirjastada, eeldusel et see hiljem sõlmitakse, ja lepingule lisatud ühisdeklaratsioonid heaks kiita,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Liidu nimel kiidetakse heaks Euroopa Liidu ja Valgevene Vabariigi vahelise viisade väljastamise lihtsustamise lepingu allkirjastamine, eeldusel et nimetatud leping sõlmitakse[3].

Artikkel 2

Liidu nimel kiidetakse heaks lepingule lisatud ühisdeklaratsioonid.

Artikkel 3

Nõukogu peasekretariaat annab lepingu allkirjastamise täielikud volitused isiku(te)le, kelle on määranud lepingu läbirääkija, eeldusel et leping sõlmitakse.

Artikkel 4

Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja

[3] Lepingu tekst avaldatakse koos selle sõlmimise otsusega.